

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK XLIX. Ч. 49. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 4-го березня 1941.

№ 49. Jersey City, N. J., Tuesday, March 4, 1941.

VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-8807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

УРЯДУВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СІТІ. — Контрольна комісія У. Н. Союзу в своїй повній складі, почала контролювати майна цієї інституції, урядуючи в її власній будівлі при 81-83 Гренд вулиці, в Джерзі Сіті, Н. Дж., в Контрольну комісію входять: Д. Капітула, голова; Д-р А. Кібзей, адв. О. Малицький, інж. С. Куропась, адв. Р. Смух, члени.

МАСОВІ АРЕШТИ ЗА „СИНІЙ ЗАКОН“
ВІЛМІНГТОН (Делавер). — Як стейтова легатура не хотіла формально опрокинути, або змінити так званого „синього закону“, на основі якого в неділю не вільно нічого робити, стейтова поліція зареагувала на це в той спосіб, що почала цей закон сумлінно примінювати в дійсній житті і почала арештувати кожного, що щонебудь робив у неділю, або мав відкритий бізнес. В той спосіб поліція арештувала п'ятдесят осіб. Тепер легіслатура мусить щось з тим законом зробити.

АМЕРИКАНСЬКІ НІМЦІ ЗАЯВЛЯЮТЬ СВОЮ ЛЬОЯЛЬНІСТЬ.

НЬЮ ЙОРК. — В готелі Пікаділлі в Нью Йорку представники різних американських-німецьких організацій мали свій демократичний конгрес, на якому заявляли свою всебічну лояльність супроти Америки, також супроти заграничної політики федерального уряду і обіцявали всяку поміч у боротьбі з нацизмом й з іншими тоталітарними течіями. На конгрес приїздили телеграми чільні представники уряду, а також Вендел Віккі.

НА ПОМІЧ КИТАЄВИ.

НЬЮ ЙОРК. — Тут організувався новий комітет помочі Китаєви, який зобов'язався на цілі Китаєві зібрати в Америці суму п'ятих мільйонів доларів.

МЕКСИКО МАЄ СВОЇ КЛОПОТИ.

МЕКСИКО СІТІ. — Мексиканці зворушені випадком, який зайшов на арені боротьби з биками. Один з найкращих мексиканських тореадорів, званий „Ель Магніфіко“, не міг дати собі ради з впертим биком і не міг цього бика положити трупом. За те товпа кидала різними овочами на улюбленого ще недавно тореадора і вигукувала образливі слова. Той також відповідав образливими словами. Найкраще вийшов на цій бик, якому за його витривалість даровано життя. Питання, чи він викується із завданих йому ран.

БОЖЕВІЛЬНИЙ, ЧИ НЕ БОЖЕВІЛЬНИЙ?

НЬЮ ЙОРК. — Поліція арештувала передвчора відомого оркестрального диригента, д-ра Отта Клемперера, мовляв тому, що він є небезпечно божевільний і втік з закладу божевільних. У зв'язку з тим поміщено в газетах його фотографії. Тепер жінка і ціла родина Клемперера гарячо протестують проти того, що він божевільний і кажуть, що він лиш троха нервово хорий і в тій цілі пішов до санаторії. Родина домагається випущення Клемперера на волю.

КОМУНІЗМ В К.П.О.

ТАКОМА (Вашингтон). — На стейтовій конвенції представників юнії К.П.О. ухвалено резолюцію, яка заборонила комуністам займати в юніях якінебудь провідні місця. Ця резолюція до живого заборонила 150 членів і вони вийшли з галі, щоб мати окремі наради. Решта 250 делегатів, лишлась і далі радила.

ОСЬ ТАКИ ПОПАВСЯ.

ДЖЕРЗІ СІТІ. — Поліція арештувала в Лос Енджелес, Каліфорнія, бувшого банкового урядника з Джерзі Сіті, Муліна, який 19 літ тому вкрав у банку, в Гаранті Трост енд Тайтел Ко. нині вже неіснуючому, \$42,000. Укравши ті гроші Мулін їх скоро розтратив, а сам подався до полуднево-американських країн. Якійсь час служив на кораблі. Тепер він вернувся до Каліфорнії і подався на роботу в оборонний промиселі. Від цього взято відтиск пальців і в поліційних рекордах знайдено його минулість. Його арештовано і привезено до стейту Нью Джерзі.

ШУКАЮТЬ НОВОЇ ЕНЕРГІЇ.

БЕРКЕЛІ (Каліфорнія). — Вченим Е. Сегрому і Г. Сіборгові, що є професорами Каліфорнійського університету, вдалося знайти новий спосіб розбиття атомів уранія. Розбивши атом можна з нього видобути страшну енергію, що має три мільйони разів більшу силу від динаміту. Але, щоб розбити цей атом треба було дотепер зужити також величезну кількість енергії, яка ледви покривала кошт розбиття. Тепер згаданим ученим вдалося при далеко меншій силі розбивати атом і звільняти енергію. Нащастя ураніюму є на світі дуже мала кількість. Інакше вченим вдалося б відразу примістити цю енергію в бомбах, які мали б неймовірну нищильну силу. Японські вчені також заповіли, що їм вдалося легким коштом розбивати атом.

ЗНОВ ЗАКИДИ СЕНАТСЬКОЇ ОБСТРУКЦІЇ

Противники законопроекту ч. 1776, званого „ліз-ленд“, почали в сенаті замасковану обструкцію. Вони навмисно забирають дуже багато часу своїми промовами, щоб якнайдалі відхилити голосування і ще в останній хвилині перехилити на свій бік опінію загалу. Сенатор Гвідер виразно заявив, що така ціль опозиції, серед якої він стоїть на передовім місці. Знову сенатор Коналлі на адресу опозиції отверто закинув, що вона почала обструкцію, але „джентельменська обструкція“, яка полягає на тім, щоб якнайбільше забирати часу, аде водночас говорити до тої справи, яка в дану пору знаходиться під дебатою. Бо значайна обструкція, чи „філібустер“, полягає на тім, що говорять всякі речі, аби лиш говорити; мерз бесіди розповідають історію від початку створення світу. Бо на основі правил конгресу їм не вільно відібрати голосу.

Внаслідок цієї „джентельменської обструкції“ є побоювання, що законопроект не перейде ще й під кінець цього тижня. На адресу обструкціоністів йдуть гіркі докори, що вони розколюють край на два ворогуючі табори.

ДЕПАРТАМЕНТ ДОБРОДІЙНОСТІ ПІД ДІЙСНИМИ РОЗШУКАМИ

Комісар розшуків, Герландс, взяв у свої руки справу ньюйоркського департаменту добродійності, в якій, як говорять свідки, на широкі скалю розпашився комунізм. Одне бунд урядника цього департаменту, пані Стад, закаржила навіть чільних осіб у цім департаменті за те, що вони пікинули її з праці тому, бо вона не хотіла грати в комуністичну лудку.

Дотепер Герландс після своїх агентів на садні всіх чільніших урядників в згаданім департаменті і почав досліджувати їх політичну діяльність п'ять літ взад. Як тільки знайде, що вони були зв'язані з комуністичною партією, або явно проповідували комунізм, будуть усунені з праці. Бо є закон, який забороняє особам комуністичних поглядів заїмати державні, чи міські посади.

ПРОТИ „МУЗЕЙНОСТІ“ МУЗЕЇВ

Комісар ньюйоркських парків, Мозес, гостро критикував ньюйоркські музеї за те, що вони занадто оповидають себе якоюсь музейною святістю і відсувають „смертних“ осіб від втручання в музейні справи. Він жадав ґрунтовних реформ в музейних справах Нью Йорку.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ЗАЯВЛЯЮТЬ СТРАТЕГІЧНІ МІСЦЯ В ЦІЛІЙ БОЛГАРІЇ

Американські кореспонденти доносять з Софії, що всі важніші міста є вже заняті німецькими військами. Згадані війська вже дійшли до границь Греції й Туреччини. Грецьку границю обсадили німці покищо в чотирьох місцях. По цілій Болгарії ставлять оборону перед літаками. Між іншим, протилежні гармати знаходяться уже на всіх більших залізничних стаціях. Населення опускає столицю і вибирається на села, надіючись, що столиця може бути кожної хвилини бомбардована британцями. Опустила Софію теж і королівська родина. Бритійський дипломатичний корпус теж опускає Болгарію і їде в напрямі до Югославії, згл. Білгороду. Німецьке командування проголосило окупацію Болгарії і виправдує це тим, що інакше „булаб те саме зробила Велика Британія“. Знову німецька преса заповідає дальші „політичні несподіванки“, маючи на думці Югославію, яка готова піти разом з Німеччиною. Далі преса лише багато про „рішальний момент“ на Балкані, себто про заплановану весняну офензиву. Тільки, на диво, нічого не можна висондувати, що думає Німеччина робити з Грецією.

БРИТІЙЦІ ПОШИРЮЮТЬ ПОВІТРЯНУ БОРОТЬБУ

З останніх воєнних комунікатів воюючих виходить, що британці держать ініціативу на полі бою, здобуваючи щораз більше території в Африці, а в Європі, атакуючи щораз сильніше ворога при помочі повітряної флотії. Замітне, що німецькі повітряні наступи на Британію змаліли, а британські на Німеччину посилились. Знову з Білгороду доносять, що британці вже зачали бомбардувати румунські нафтові поля в Плоєсті.

ТУРЕЧЧИНА ЗАМКНУЛА ДАРДАНЕЛІ

Туреччина проголосила, що Дарданелі є замкнені для корабельного руху. Пропускають тільки ті кораблі, що мають спеціальний дозвіл з боку турецького уряду, а крім того ще й турецького підлоцта. З Істанбулу відплила частина турецької флотії на море, щоб стерегти Дарданелі.

ЛЕТУНСКА КАТАСТРОФА. — З великого пасажирського літака підприємства „Істерн Ер Лайнс“ осталося лише сумне румовище в лісі 15 миль від Атланти. Тіла вбитих і ранених були розкинені довкола. Рятунковий відділ їх власне оглядає.

БОЛГАРІЯ ПРИСТУПИЛА ДО ПОТРІЙНОГО СОЮЗУ

СОФІЯ. — Серед мертвої тишини і великого напруження предложив у Собранію (парляменті) прем'єр Богдан Фільоф послам до затвердження цієї угоди, що його підписав у Відні, а на підставі якого Болгарія стала членом Потрійного Союзу. Більшість послів догівір потвердила. Ціла сесія тривала якої пів години. Цю рішальну соймову нараду закінчив прем'єр словами „Боже, захорай Болгарію!“

БОЛГАРІЯ І СОВЕТИ.

ВІДЕНЬ. — Болгарський прем'єр Фільоф висказався про відношення Советів до Балкану в такий спосіб, з якого неутральні дипломати закладають, що Сталін дав Гітлерові вільну руку на Балкані, а зате Німеччина не буде противна тому, щоб Совети знову набули нові території коштом Фінляндії, а також і Румунії, від якої мають забрати Молдавію.

ТУРЕЧЧИНА ГОТОВА ДО ВІЙНИ.

АНКАРА. — Виходить на таке, що Туреччина рішена евентуально на війну з Німеччиною. До цього може прийти дуже скоро, бо німці готові посунутись до Дарданелів.

ІДЕН В АТЕНАХ.

АТЕНИ (Греція). — Антоні Іден, британський міністер заграничних справ, прибув до Атен разом з сером Джан Ділем, начальником британського генерального штабу. Як видно, Іден прибув в сам час, себто на передодні нових воєнних подій на Балкані. Сейчас відбув довшу конференцію з грецьким прем'єром Корісіом. Кажуть, що Британії їде тепер найбільше про те, щоб переконати Грецію, щоб вона не дала себе залаяти німецьким підлоцтам. Обговорено теж посилення Греції новими британськими силами з Африки.

СОВЕТИ ДАЛІ ОБДУРЮЮТЬ.

АНКАРА. — Советські агенти знову зачали нову акцію в цілі замирення очей Великої Британії й Злученим Державам щодо їхнього поведіння на Балкані й відношення до Німеччини. Отже знову пронесли слухи, що Совети намагаються доконче ввійти в тісний зносини з Великою Британією і Америкою, що хочуть допомогати Туреччині, а навіть склонні вкінці піти до війни з Німеччиною, якщо Туреччина рішиться збройно спиноувати німецький наступ на схід через Балкан. Ось такі слухи знаходять у Туреччині й в світі таких, що беруть советську пропаганду серйозно, тимбільше, що пущено в рух ще одну несподівану вістку, а то те, що сам советський прем'єр Молотов їде до Анкари на наради. Далі кажеться, що Совети дали виразно ідею до пізнання, що хоч вони хвилево не воюють з Німеччиною, але не є байдужні до того, що діється на Балкані. Далі кажеться, що Совети стали на протязі останніх кількох місяців далеко сильнішими, що стан їхньої армії поліпшився під кожним оглядом, та що вони далі продовжують реорганізацію війська. А це значить, що є великою силою і будуть ще більшою.

Хотілиб потвердження загарбання.

Разом з тим ведеться кампанія в такому напрямі, що Совети пішлиб разом з Великою Британією і Злученим Державами, якщоб згадані потуги визнали дипломатично советські найновіші окупації, себто загарбання Естонії, Латвії, Литви, а далі тих земель, що їх забрали від Польщі й Румунії. Ось ті советські домагання мав передати в Анкарі Іденови, як пропозиції советського уряду, американський амбасадор Крипс, що прибув з Москви до турецької столиці.

ЮГОСЛАВІЯ ПІДЕ ЗА БОЛГАРІЄЮ.

БІЛГОРОД. — Ведуться постійні розмови між князем-регентом Павлом і німецьким послом фон Герен. Назагал панує переконання, що Югославія приступить до Потрійного Союзу в подібний спосіб, як це зробила Болгарія. Німецька преса в Берліні вже пише про це як про доконаний факт.

ФРАНЦІЯ І ЯПОНІЯ.

ТОКІО. — Виходить, що французький уряд був таки змушений прийняти ті точки, що їх предлужила Японія в справі замирення Сіаму з Французьким Індокитаєм.

ПРИЯТЕЛЬ УКРАЇНЦІВ — ПІД ОХОРОНОЮ.

БУДАПЕШТ. — Бувший югославський міністер війни, генерал Мілан Недіч, що мерз висказувався прихильно в справі незалежної України, має бути „під охороною“. Недіч вважають нацисти своїм ворогом. Він мав виступати в останніх часах проти нав'язування дуже тісних зв'язків з Німеччиною.

"СВОБОДА" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1917.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
появою числа, в котрім оголошується хоча б одне оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

30 СПОМИНІВ АМБАСАДОРА ДОДА

Є НАД ЧИМ ПОДУМАТИ

(3) В останніх числах нашого часопису можна було знайти поза „політикою” ось такі справи, які порушено в такий інший спосіб: Організація Українського Культурно-Наукового Товариства, Рекордування української музики і пісні, основання Товариства Українських Бізнесменів та серія викладів на Колумбійському Університеті на українські теми (за зазначенням, що це спроба допомогти висвітленню української проблеми в Америці). Крім того порушено ще й справу переміни нашої чорнобурчоті подавляючої більшості на ремісничу, краще платну й інтелегентнішу верству, так дуже важку ще й з того боку, коли хто застановляється над тим, чого й кого потребуватиме Україна по війні, коли то, дай Боже, возьметься уже вона сама господарити. Не хочемо тут говорити ще про те, що є в підготовці, а тільки вкотре на вище згадані справи. І ствердимо з радістю, що добре, що ми починаємо звільня серйозно думати теж і про таке, що є дійсно здійсниме, себто що ми самі можемо здійснити власними силами, що залежне виключно від нас самих.

Усі ті згадані справи дають нам усім багато матеріалу до думання і діяння. Деякі з них можна скоро здійснити і без особливого труду, як от, наприклад, рекордування української пісні. Але такі треба залишити нарікання і критикування, бо рішення уже запало, а подбати, щоб обов'язок був всього виконаний. Нам треба з тим скоро скінчити, бо далі рекордування може піти вже іншим порядком, таким, який буде опертий на тому, що тепер зробимо.

Справа організації Українського Культурно-Наукового Товариства мусить належати до самих науковців і можна надіятись, що вона буде ними виконана, а ми, себто зорганізований загаль, мусимо її підперти фінансово. Справа це ясна і проста, очевидно, якщо ми згодні з тим, що такої установи нам треба.

Коли ж мова про організацію українських бізнесменів, то видно, що вона в добрих руках, коли так скоро поступає вперед, хоч у тому випадку ніхто нікому не обіцявав грошок на вербі. Видно, що вже є і на тім полі гурт свідомих наших людей, що розуміють ті далекосяглі вигляди, які може мати така організація. Порушена справа українського ремісництва є така, що їй вартує присвятити більше уваги. І то в газеті, як і по товариствах і громадах. Це старий український боляк, для якого не повинно бути місця — в Америці.

Про інші наші справи можемо назагал сказати що якщо нема, наприклад, розгону в інформативно-політичній праці, то в тому є теж вина й громадянства, бо воно ще ніколи не відповідало фінансово на заклик в такій справі в такий спосіб, щоб можна було плянувати якусь ширшу роботу, а така очевидно, вимагає не тільки довшого часу, але й більше відповідних сил до праці, які треба оплатити. Щом дзвонити голосніше від інших народів, нам ворожих, або, щоб хоч добре дзвонити, треба мати добрі й сильні дзвони. Це перше. А друге й найважливіше: той голос наших дзвонів мусить бути відомом дзвонів з України. Якщо так є, що Україна наразі не може голосно дзвонити, то дзвоним хоч тою нашою силою, яку ми тут повинні творити.

Саме тепер появились спомини Вільяма Е. Дода, бувшого амбасадора в Німеччині, який писав будучи на тому високому пості в Берліні. Спомини його важкі тим, що в них він подає цілий ряд розмов з високими німецькими лідерами, як також свої враження та замітки про численних дипломатів інших держав, що були разом з ним в Берліні. Звертаємо увагу на уривки, що мають відношення до подій, що відбуваються тепер в Європі.

Дня 14. верня 1937 року Дод записав, що недавно тому, Сталін розстріляв вісьмох московських генералів. Вони мали інтригувати на спілку з Німеччиною, навіть з фашистами у Франції, в цілі перевороту режиму Сталіна. Їх обвинувачено в тому, що вони обіцяли віддати Німеччині Україну та зануляючи договори з Францією та Чехословаччиною. Що фактично скривалося за всім тим, Дод ледви чи може догадуватися, але Відеман, один з Гітлерових ад'ютантів, а тепер німецький консул в Сан-Франциско, котрий сидів побіч нього при столі сказав, що він мусить мати всі інформації та телефонувати до Гітлера, що тоді був в Берхтесгадені. З того можна догадуватися, чи хто з Гітлерових лідерів не робив щось в Росії.

Уся німецька преса трактує події в Росії як варварські злочини модерної історії, не натякаючи навіть словом, що Гітлер і Герінг вимордували сотки своїх німецьких опонентів в червні та липні 1934 р.

Чехи покладались на Росію.

У червні 1937, Дод записав: Моя жінка й я були на обіді вчора з латвійським міністром. Майже всі гості мали свої незалежні погляди в розмові, але є надзвичайне в Берліні. Мін. дав мені до розуміння від самого початку, що він противиться нацистській диктатурі, та що він зажурений вислідами конференції в Лондоні між Німеччиною, Англією, Францією та Італією. Французький амбасадор Франсуа-Понсе сидів напроти мене та свідчив, навіть перед гістьми, говорив про безпеку, що є перед нами. Однак він ні словом не згадав про цей скандал, коли в 1935 р. його уряд віддав Етіопію Італії та тим завдав останній удар Лізі Націй. Чеський міністер був зажурений тими погрозами, які випали на його малу державу. Його жінка сказала своїй жінці: „Якщо Німеччина нападе на нашу державу, то Росія як стій

прийде нам на поміч”. Однак, я сумнівався в це, хібаб Франція рівночасно заатакувала Німеччину над Реном.

Сидячи по обіді з латвійським міністром та французьким амбасадором, я порушив еспанську справу. Француз був безнадійний і сказав, що Бляом буде усунений протягом двох днів. Франсуа Понсе теж сказав, що Англія піде на уступки німецьким домаганням на Близькому Сході. „Чи це означає війну?” — запитував я. „Ні, може не зараз, бо Франція є страшно нацифістичною”.

Дод не вірив у це, бо запаси поживи в Німеччині є обмежені, а крім того, Гітлер хоче забрати Австрію чи Чехословаччину без війни. Росія є одиноким загальною силою. Французький амбасадор також потвердив, що московські генерали літературно розмовляли з німцями в цілі повалення сталінського уряду та можливо віддання Гітлеру давню пожадану цим Україні.

Чого хотів Сер Невил Гендерсон?

Дод дав донесення з міністерства заграничних справ та британської амбасаді, що Гендерсон, британський амбасадор, дав добру науку фон Найратови, що була, очевидно, призначена для Гітлера. Він (Гендерсон) стався як найліпше допомогти Німеччині та Англії вирівнати еспанські труднощі, можливо навіть німецьким домаганням на сході.

Щоб перекопати про англійське наставлення, Дод пішов, дня 23. черня 1937 року, побачити британського амбасадора. „Спершу ми говорили про британсько-американський договір та нижчі митні тарифи. Він вповні погодився з моєю. Коли я запитав його про відносини з Німеччиною, він сказав: „Мій уряд був нерозумний у відношенні з Німеччиною. Я це сказав фон Найратови, а це, що Гітлер рішив задержати фон Найрата в дома, є також нерозумним”.

Звертаючи на загальні теми, він сказав: „Німеччина під Гітлером відновляє політику Бісмарка, що полягає на прилученню всіх народів німецького походження, як Австрія, Чехословаччина й інші”. Хоч я підозрівав, що Гендерсон є склонним іти на уступки Німеччині, проте не припускав, що він може піти аж так далеко. Він продовжував: „Німеччина мусить опанувати Дунайсько-Балканську зону, що означає панування над Європою. Англія та Німеччина

мусять прийти в близькі економічні та політичні зносини, та контролювати світ”. Він сказав: „Франція не варт підтримки, а Франко буде контролювати Іспанію”. Він здається, не був свідомий англійсько-американського спротиву проти брутального нацистичного переслідування католиків, протестантів та жидів. Я дивуюся, чи амбасадор Гендерсон справді представляє англійський уряд? Що станеться з Великою Британією, колиб Німеччина забрала всі народи аж до Чорного моря?

Які пускали поголоски про Сомнера Велеса?

30. черня 1937, Дод писав: Я довідався нині від приятеля пригноблюючи новину, що новим під-секретарем стейту є Сомнер Велес. Згідно з тою версією, що я чув, шість седенувати постаралося про його іменування, загрожуючи, що коли Рузвельт не іменує його, вони будуть голосувати проти пропонуваної реформи в Найвищому Суді. Він був амбасадором в Кубі, й його побут там, як я чув, не був без труднощів.

Він має один з найбільших домів у Вашингтоні з 5 слугами, а другий дім в Меріленді. Він дає такі прикмети, яким не може дорівнювати жадний амбасадор у Вашингтоні. Я був дуже здивований, що Рузвельт провів неділю з Велесом в його віллі в Меріленді. Політика це страшна гра, навіть з таким великим реалістом як Рузвельт.

„Вина Москви” — як звичайно.

Дня 14-го липня, 1937: З огляду на міжнародні труднощі та загрози, я відвідав міністра фон Найрата в дванадцятій годині нині рано. Коли я увійшов до міністерства заграничних справ, японський амбасадор саме виходив звідтам. Фон Найрат сказав мені, що Росія прокує кайдани до війни з Японією. Коли я сказав йому, що мені сказав про те китайський амбасадор, він наставив, що це Росія всьому винна, однак, Німеччина підтримуватиме Злучені Держави та Англію, якщо вони будуть старатися завести мир на Далекому Сході. Коли я запитав про еспанську справу, фон Найрат відповів, що Мусоліні вже більше не настоє на висилці війська. Загальне враження є таке, що еспанська справа починає прибирати таку форму розв'язки, що буде приємлива для Німеччини та Італії.

Десять місяців перед Мінхеном, амбасадор прийшов до заключення, що, коли демократії будуть далі провадити політику ізоляції, Європа та Азія впадуть під ціл-

УДАР ЗА УДАР

В Едмонтоні промовляв домініанський президент Канадських Клубів, полковник Джеймс Мес з Торонто, що в першій світовій війні, в 1915 році, був у Франції майором відділів машинних крісів.

У своїх докладах доказував, що перша стадія війни на життя й смерть демократії з тоталітаризмом вже закінчилась, і що тепер наступила друга стадія, в якій Британія і демократії віддають удар за удар у змаганнях з державами „осі” за досягнення перемоги. Він сказав, що в першій стадії боротьби багато держав упало, як скошена косом трав. Тільки одна держава, Британія, не впала, але устоялась перед шаленими ударами віддаючи удар за удар. Італія є вже зружатою силою. Мусоліні виявляє ще охоту до боротьби, однак згідно з словами Чорчіла, італійське населення не бажає собі тої боротьби. Для Італії є лише одна надія, а це революція. Мусоліні прийшов до влади через революцію і він стратить її в той самий спосіб. Якщо це не станеться, доля Італії є приречена.

Роль, яку відіграла мала Греція, буде навки записана в лицарських рекордах будучини, казав Мес, а нагороду за це вона певно дістане.

Злучені Держави, казав Мес, зробили все крім активного прилучення до війни. Советська Росія пильним оком глядить на воєнні події. Угорщина і Румунія приневолені воювати. Туреччина нагостила 2,000,000 своїх багнетів, щоб охороняти Дарданеллі. Як тільки друга стадія боротьби розгориться, то доперва тоді зачнуться клопоти Гітлера. Але в тій фазі боротьби, каже Мес, треба буде багато зробити і багато труднощів і кар перенести. Всім британцям треба відваги і терпеливості. Треба держати себе кріпко й агресивно, заки буде можна сподіватися, що асвитає третя стадія. Це наступить, коли Гітлер і нацисти пінуть слабнути. Якщо відвага і зусилля демократії будуть ті самі, що тепер, тоді збільшиться натиск на Німеччину.

Німецький воєнний клич: „думайте вашою кров’ю” є читом гістерією, говорив Мес. Тим кличем можна обдурюва-

ковиту контролю тоталітарних держав. Хоч Париж та Лондон знали про це більше, як сам Дод, то проте поводитись так, якби замикали на це очі. Вкінці такі мусили отворити.

ти нарід якийсь час, поки нарід не зачне застановлятися, якою дорогою його ведуть. Гітлер і його послідовники, каже Мес, одержать удар з внутрі, і то такий важкий, як і зовні, від Британії.

Британія, як морська ліхтарня, оперлася ударами хвиль збуруного моря. Деякі з цих ліхтарів зрушилися з місця, казав Мес, але фундамент їй стоїть непохитно. Цей фундамент є не до знищення, бо його основою є християнство. Два тисячі літ ця ліхтарня розсівала проміння свого світла понад темні води, щоб освічувати дорогу, нападеному бурею подорожникові. Гітлер та його послідовники не можуть його здержати так само, як не може Гітлер здержати хвиль, що підкопують і нищать фундаменти, на яких опирається його нацизм. Ще багато більше наступить бурей, але вони минуться, а ліхтарня вирине з довгим і сильнішим та яснішим промінням. Якщо канадійці в не не вірять, казав Мес, то вони не гідні цієї справи, за яку боряться, ані не гідні своїх предків.

Ця війна, за словами Меса, є конфліктом між двома системами: свободою і неспівництвом. Хоч демократична система не є ще така, як повинна бути, то вона є есенцією свободи і основою християнства.

Під демократичною кривлею є місце для всіх, воля для всіх і нагода для всіх. Це є уряд за народом. Держава існує для однини. Вона забезпечує справедливість, достоїнство і свободу для кожного, без огляду на його становище.

ВИЙШЛА З ЖИТТЯ.

Пані Клара Севидж Лителдейл, редакторка місячника „Парентс Мегезин”, находилася на літаку, що розбився в лісах у Джорджії. Вона вийшла з пригоди з потрясінням нервів. Її чоловік був поважно ранений.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

У Галичині починається живий український рух. Українці передають перший меморіал відносно прав Українського Народу під Австрією, основу-ють перше політичне товариство „Головну Руську Раду” у Львові, в травні 1848 р. виходить перше число першого українського політичного часопису „Галицька Зоря”. Серед загального піднесення проголошують щораз то нові українські національно-культурні й суспільно-політичні домагання, організують поспішні національно-культурну та суспільно-політичну роботу. Цілу діяльність у цій справі взяла в свої руки Головна Руська Рада. Вона винесла справу поділу Галичини між широкими кругами українського населення в краю, при помочі своїх філій, преси, відомств, поїздок та освідомля-

ючих рефератів, — зокрема веде заходи поза границями краю, щоб виказати конечну потребу поділу Галичини на дві частини — окремо українську — з її належними адміністративними, судовими та іншими властями — та окремо польську; бо ці обидві частини Галичини під одним оком оглядом різняються між собою. Головна Руська Рада, у другому меморіалі до Міністерства внутрішніх справ виказалася, що: „Поділ Галичини є для українців питанням життя, бо тільки таким способом можна раз на все покласти кінець чужим зазімкам в українській країні, тільки таким способом можна уможливити українцям свободний розвиток їх народності”. Далі цього меморіалу: 28. жовтня 1848 р.

Тимчасом у краю і в самій австрійській державі зайшли події, що не лишилися без впливу на заходи Головної Руської Ради. Революційний рух у Львові 1—2. листопаду 1848 р. викликав знову важкі наслідки. В цілім краю проголошено воєнний стан, позакривано товариства, здержано видання часописів. У Кракові зорганізовано губерціальну комісію, та на основі міністерського розпорядку піддаючи під її управу шість західно-галицьких адміністративних округів: бохенський, вadowickий, рашівський, сандецький, тарнівський, ясельський. — „Це викликало між цілою українською людністю невдоволення” — так писав останній меморіал Ради — кінчаючи заявою, що „український народ ніколи не перестане стремити правною дорогою до поділу Галичини, конче потрібною для спокою та порядку цієї української частини Галичини”.

Але австрійські чинники ніяк не хотіли погодитися з таким поділом Галичини. Тому в адміністративній округі, що їх назвали від їх головних міст: Львова, Кракова і Станиславова.

Адміністративна округа обіймає край від Карпат аж по Вислу й порічку Сяну, або давніші округи: бохенський, вadowickий, рашівський, сандецький, тарнівський та ясельський з деякими частинами перемиської й сяницької округи. Властива українська частина сяницької округи вийшла в склад львівської адміністративної округи зі судовими округами в Балигороді, Ліську, Сяноці і Шавнім.

Судові округи в краківській адміністративній окрузі установлені в Короснянщині: в Березові, Домараджі та Коросіні; в Гривіщині: в Гриві, в Сяноці; для Новосаньчичини: в Новому Санчі, Крипії, Ліманові; для Горлицької: в Бег, Горлиці, Мала-саві (Маласаві); для Дуклянини: в Дуклі, Ріманіві; для Рашівщини: в Гоголів, Рашів, Стрижів, Тидич; для Ясельщини: в Зигорі (Земгорі), Крамні, Яслю; для Старосандецької: в Коростені, Яслю та Старій Санчі.

Такий поділ з деякими змінами задержався аж до розвалу Австро-угорської Монархії в 1918 р.

Лемківська велика еміграція.

Давно минули ці часи, коли лемко, привізаний до „клаптиків” гірського, невдачного поля, кидав собою на всі боки, щоб вижити свою численну родину. Ще при кінці другої половини минулого століття почали лемки кидати масово свої „хижи”, та виїздити за океан на заробіток. Були це золоті часи!

„Нині роблять на тарярі в Гамеріці” або: „Кет би лем не тоти гори, не ялиці; Виділа би я свого няня в Гамеріці”; захавалося в народних співках. Туга й одночасно очайдушність, бажання кращого завтра, відбилися у піснях:

„Ой, лишу я тя, лишу-лем си сяду на куляно, лем ся поколишу!”

І працював лемко, як „со-мар” під землею (в майнах-копальнях вугля), нарівні з мулами — (яких там уживали до перевозження вугля, візків-штріткар); у поті чола працю-

вав, щадив, стуляв гріш, щоб допомогти залишеній рідні в Старому Краю та скоро вернути їй завести кращий лад, як перед виїздом.

Не було хати на Лемківщині, щоб хтось з челяди не мандрував за море. Ці, що не могли з різних причин (нездібність до виїзду, військові перешкоди і т. п.) вийти з численну родину. Ще при кінці століття почали лемки кидати масово свої „хижи”, та виїздити за океан на заробіток. Були це золоті часи!

„Нині роблять на тарярі в Гамеріці” або: „Кет би лем не тоти гори, не ялиці; Виділа би я свого няня в Гамеріці”; захавалося в народних співках. Туга й одночасно очайдушність, бажання кращого завтра, відбилися у піснях:

„Ой, лишу я тя, лишу-лем си сяду на куляно, лем ся поколишу!”

І працював лемко, як „со-мар” під землею (в майнах-копальнях вугля), нарівні з мулами — (яких там уживали до перевозження вугля, візків-штріткар); у поті чола працю-

вав, щадив, стуляв гріш, щоб допомогти залишеній рідні в Старому Краю та скоро вернути їй завести кращий лад, як перед виїздом.

Не було хати на Лемківщині, щоб хтось з челяди не мандрував за море. Ці, що не могли з різних причин (нездібність до виїзду, військові перешкоди і т. п.) вийти з численну родину. Ще при кінці століття почали лемки кидати масово свої „хижи”, та виїздити за океан на заробіток. Були це золоті часи!

„Нині роблять на тарярі в Гамеріці” або: „Кет би лем не тоти гори, не ялиці; Виділа би я свого няня в Гамеріці”; захавалося в народних співках. Туга й одночасно очайдушність, бажання кращого завтра, відбилися у піснях:

„Ой, лишу я тя, лишу-лем си сяду на куляно, лем ся поколишу!”

І працював лемко, як „со-мар” під землею (в майнах-копальнях вугля), нарівні з мулами — (яких там уживали до перевозження вугля, візків-штріткар); у поті чола працю-

ВПІСУЙТЕ СВОІХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ІХ БУДУЧИНУ.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Коротенька депеша з Гвайт Плейнс, Нью Йорк, повідомляє про продаж газети „Дейлі Ріпортер“ власникам газети „Івнинг Диспеч“. З 1 березня виходить на місце двох згаданих газет газета „Ріпортер Диспеч“.

Значить, замість двох газет буде виходити одно. Значить, одна газета перестала існувати.

Отже депеша була посмертною вісткою преси.

ВІД ЧОГО ВМЕРЛА МЕЛАСЯ?

Було в депеші згадано теж, що циркуляція „Ріпортера“ виносилася 5,279. „Диспеч“ має майже в двох стільки.

Можемо догадуватися, що „Ріпортер“ помер з фінансового виснаження, через брак гроша?

В одній з своїх щоденних „колонн“ у газетах Скрипс-Говарда Вестбрук Пеглер каже дослівно: „Ми всі в цьому бізнесі (себто газетярстві) знаємо, що американська щоденна преса зменчується числом (газет) внаслідок зросту коштів видавання, у тому числі податків і звільнення праці в механічних фахах і втрату з приводу оголошень на користь радян“.

Коротко кажучи те саме: зріст видатків і зменшення приходу.

РАДІО ПРОТИ ГАЗЕТ

Не один Пеглер таке каже. У Майамі, на Флориді, відбулася в середині лютого конференція п'ятих юній друкарсько-го промислу, і на ній рішено почати перед конгресом кампанію за ухвалення закону про оподаткування радян.

У своїй резолюції ця конференція каже, що газети трапляють велику кількість оголошень на рік радян, а радіо при цьому не дає державі таких податків, які дає бі преса.

У резолюції сказано, що нині в Америці є коло 8,000 радіо-вих станцій, що приймають купельські оголошення. Звісно, ці радіо-ві станції повстали проти-гом останніх кільканадцяти років, коли майже всі газети, що нині існують, уже існували.

Отже оголошення, які мають радіа, немовби забрані від преси. Звісно, преса на це не може домогатися заборони торговельних оголошень на радіо, але вона може домогатися, щоби держава казала за-платити собі податок від до-ходних радіо-вих програм, як вона каже собі платити від дохідної преси.

Ці голоси на всякий випадок свідчать про те, що й в тій частині американського громадянства, що користується пресою, писаною англійською мовою, багато людей журиться станом цієї преси й думає над способами зарадити всяким лихам, що їй грозять.

З МАСЛОМ НА СОНЦЕ НЕ ЛІЗЬ

У тих самих газетах ланцюха Скрипс-Говарда появилася інтерв'ю їх кореспондента Сел-цера з якимось поляком про відношення російських жовні-рів і урядників до поляків в окупованих Росією провінціях бувшої польської держави.

Звісно, що окупанти робили всякі речі, які були прикрі для їх жертв та несправедливі, все-таки поляк, котрий про них говорить, зраджує дивну пи-томо польську сліпоту: він не бачить, що він осуджує в дру-гому те, що він захвалює в своєму.

Наприклад він осуджує а-рештування римо-католицько-го священника большевицьким урядом за те, що він був про-тивником комунізму. Очевид-но, він нічого не мав проти

цього, що за панування Поль-щі уряд арештував людей за те, що вони були противника-ми польського уряду.

„ТО ЦО ІННЕГО“

Він нарікає на те, що росій-ський уряд виселив польських селян, що жили на „східних провінціях Польщі“, поселені там польським урядом у на-дгороду за боротьбу за поль-ську державу.

Звісно, він має на думці у-країнські й білоруські землі. Звісно, польські військові по-селенці були на тих землях зайдами. Звісно, їх поселення погіршило й так малоземелья місцевого населення, що жило там від віків. Багато україн-ських і білоруських селян му-сіло через те вивиситися з прадідньої землі. Проти того поляк не має нічого: колиж однак інший уряд видаляє польських зайди, він піднімає крик обурення.

Щоби справа була так ясно, щоби навіть замомітичнені польським шовінізмом люди могли справу зрозуміти, треба додати, хоч цього розуміння людини зовсім не треба дода-вати, що коли треба осуджу-вати російський уряд за ви-селювання польських поселен-ців, то треба осуджувати поль-ський уряд за виселювання у-країнців через поселювання поляків на українські землі.

Коли наш поляк думає, що російський уряд треба клейми-ти за виселювання поляків, а-ле польський уряд за висело-вання українців треба похва-ляти, то він видно держиться моралі тих колишніх африкан-ських муринів, що на запит, що це зло, а що добро, заяв-ляе, що зло це, як мені хтось візьме жінку, а добро, як я візьму жінку комусь другому.

ЗАСТАВСЯ, А ПОСТАВСЯ

Розпитували газетярі оноді Епірка Гліценштайна, старого маляря й різьбара, що малоє багато звісних людей, що він про них думає. Маляр відпо-вів:

„Всіх людей, котрих я малю-вав, я можу поділити на дві групи: одні перед мною са-дилися, інші не садилися“.

Між тими, що садилися, він виписує: Гінденбурга, Мусо-лінія, бувшого нюрнберзького посадики Вокера й італій-ського поета Д'Анунціо.

Очевидно, не кожний з них садився в такий самий спосіб. Наприклад Д'Анунціо: „Він був маленький чоловічок, як я. Але він поводився, гейби він мав 6 стіп висоти й був кизмем. Він носив червону то-гу, яку йому подарувала я-кась жінка... сидів на пурпу-ровій подушці, з вишитою на неї золотом короною, і гово-рив, і говорив, без перестанку про себе: про свою працю, про жінки і про своїх 25 сь-бак, що він їх держить у до-мі поза своєю вілею“.

Коли Гліценштейн робив бюст Мусоліні, цей говорив без перестанку про те, як то він знаменито їздить на коні, як то він робить тілесні впра-ви, як знаменито почуваеть-ся. Однак цей Мусоліні дуже боявся стали. Як різьбар діт-кнув його висків сталевим приладом до мірення черепа, Мусоліні вискочив з місця і заляв.

Гінденбург пописувався пе-ред різьбарем своїм знанням; хотів зробити вражіння люди-ни, що в голові має цілу ен-циклопедію (збірню всего людського знання). Нюрн-берський посадики Вокер, оче-виднo, хотів зробити вражін-ня дуже дотепної людини.

Знатних людей, які поводи-лися скромно, він не знав ба-гато. До них належить поль-ський п'яніст Падеревскі, іта-лійський король Віктор Ема-нуель та президент Рузвельт.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЬО ЙОРК, Н. Й.

Збори Центрального Комітету.

Дня 13. лютого ц. р. відбу-лись у галі Карпатія збори Центрального Комітету укра-їнських організацій міста Нью Йорку. Прийвних делегатів було 18. На тих зборах пору-шено цілий ряд важних справ, які відносяться до роботи Ко-мітету. Як відомо 1. грудня ц. р. Центральний Комітет влаш-тував Листопадове Свято в Купер Юніон. По скінченню свята касіер Комітету разом з 3 грішми, які прийшли зо-свята, удався до дому. Але по-дорозі напали його бандити, побили і відібрали гроші, \$161. На зборах касіер зобо-в'язався звернути гроші до ка-си.

На цих зборах були пору-шували ще інші справи, як по-ложення наших братів на рід-них землях у теперішніх ча-сах, а також наше тутешнє положення і громадянська ро-бота. Стверджувало, що ту-тешнє наше життя в Америці поволи замиряє, а то тому, що ми стратили звязки зо ста-рим краєм. Ціла наша емігра-ція це болоче відчуває.

Але розпуюко тут нічого не-вдіємо і коли не можна помо-гти братам у старім краю, тре-ба нашу працю повернути на тутешній ґрунт. На зборах подавано проект будови в Нью Йорку Українського Народно-го Дому, в яким могаб згру-пуватись наша суспільність, передівсім наша американська молодь, яка поволи від нас-втікає, бо не має відповідного приміщення.

Далі рішено влаштувати свято Тараса Шевченка, дня 9. березня ц. р. Ми повинні на американським ґрунті тимбіль-ше шанувати Шевченка за його відважні слова в обороні правди, свободи і покориже-ного народу, що цього не мо-жуть зробити наші брати на-рідних, але поневолених зем-лях.

Центральний Комітет закли-кає ціле громадянство, щоби-являлось на цих святах, зокре-ма на святи в честь Тараса Шевченка і тим демонструва-ло свою єдність і силу. За о-голошеннями слідкувати в „Свободі“.

Томас Івасечко, рек. сек.

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

На добру ціль.

Дня 26. січня ц. р. членці Самостійного Українського Золотого Хреста ч. 17. приго-товили „бертдей парті“ в честь президента Рузвельта. На-прекрасно вишитим обрусі по-ставлено портрет президента Рузвельта. Цей портрет при-крашено білими, червоними і синіми стріжками.

На цій святі було поверх 200 осіб. Після вечери п. М. Колдонський засвітив свічки на „кейку“ та сказав коротку промову до присутніх. Ве-

присутні в супроводі орхест-ри відспівали три рази „Гені-бертдей“ для президента. То-ді предсідниця 17. відділу Зо-лотого Хреста Параня Росо-ловська розкрала „кейк“, і почала його ділити між усіх присутніх.

М. Колдонський, Марія Ко-вальчук, Катерина Онуфрик, Софія Гнатків, Марія Пастер-нак і панна Кушлік розносили „кейк“ поміж гостей.

З цієї нагоди заряджено збірку, яка принесла \$9, знов у церкві зібрано \$11.75, а збіркою занялись Марія Ко-лдонська, Гафія Пліота, Анна Максимків і Ксеня Малка. Чи-стого приходу було \$36.75, і що суму доручено місцевому комітетові на спаралізованих.

Українці дістали щирю по-даку від цього комітету. Про-це свято гарно описали місце-ві газети, поміщуючи також-знімки, які були взяті репо-ртерами газет.

За уряд С. У. З. Х. ч. 17:
Параня Рословська, предс.;
Катерина Олексин, секр.;
Олена Шкробач, касієрка.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

КЛІВЛЕНД, О.

З ювілею на народні цілі.

Дня 2. лютого ц. р. захо-дом пані Олени Проц і пані Лазуки влаштовано громадя-нам Теодорови і Еві Лялукам, з нагоди 25-літнього ювілею їх подружого життя, несподі-вану забаву. На забаву при-було чимало знайомих і роди-на, бо гром. Лазуки є добре-відомі, заслужені на народній-ці церковним полі, громадяни.

Забавою проводив п. Г. Во-лянський. Він чершувало сам-пожелав ювілятам всього найкращого з нагоди цього ювідею і просив до слова ін-ших. Зложили желяння: пані Різун, Годовчан, Габрівська, Мураль, Проц, Воробель, Ліс-ка й багато інших. П. Полив-чак по довгий промові згадав за Школу в Стемфорді і по-просив прийвних на ту ціль-зібрати жертви. Зокрема до-збірки закликав п. Волянсь-кий, а занялись нею пані Різун і Габрівська. Зібрано \$12.35.

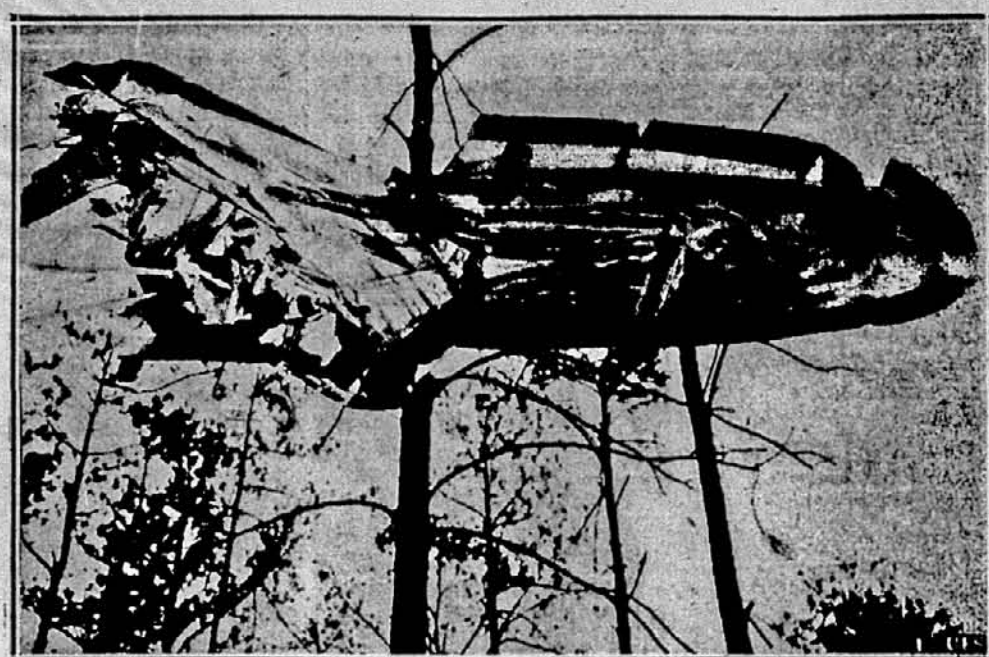
Гроші вислали через Об'єд-нання. Зложили по \$1: П. Го-ловчак, П. Поливчак, Г. Во-лянський, А. Банас, П. Різун, по 50 ц.: М. Габрівський, М. Кальмук, М. Задорський, А. Срібницький, М. Кодій, А. Бривка, Решта дрібними.

К. Габрівська.

ПРОТИ СВОГО УРЯДУ

„ЛОНДОН. — Болгарський посол Микола Момчільоф за-протестував проти прилучен-ня Болгарії до Потрійного Союзу.“

Статистичний уряд столиці Японії подає, що число меш-канців „Більшого Токіо“ ви-носить тепер коло 7,001,650, цебто на 681,074 більше як в 1935 р.

КРИЛО ЛІТАКА НА ДЕРЕВІ. — Світлина дає поняття, з якою силою ударив лі-так „Мексико Силвер Сліпер“ об ліс на горі коло Атланти, Джорджія. Велике крило літака, що коштувало 120,000 доларів, відорвалося від літака, немовби від-різане ножом. Сім осіб пайшло смерть у випадку на місці.

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В ЯРОСЛАВІ

Українське життя в Яросла-ві йде повним темпом у всіх ділянках. Осі і короткий ре-єстр його від листопада 1940. Свято Першого Листопада відсвяткували і молоді і стар-ше громадянство. Дня 1. ли-стопада відправив в місцевій парохіяльній церкві Архирей-ське Богослуження Преосвя-щенний Кир Григорій. День пе-ред тим, в четвер, відправлено панахиду за душі полягних борців, що впали на полі сла-ви. В роковини 359 героїв від-булася заходами КЛК акаде-мія для старшого громадян-ства, а заходом гімназії для-учнів української державної гімназії. 15. грудня заходами УДК і КЛК відбувся традицій-ний Андрієвський Вечір з то-вариськими забавами. Треба згадати і про гостину св. Ми-коли. 19. грудня загощив най-перше св. Микола до шкільної-молоді. Сценка, що її відігра-ли учні української державної гімназії при співучасті учнів української торговельної шко-ли, випала гарно, бо зміст її був актуальний. Вечером того-самого дня відбувся виставник неба і старше громадянство-Ярослава. Програма в укладі-дир. Андруховича випала ду-же гарно. Світи, жарти, куп-лети й танці були вміло вико-нані силами місцевого КЛК й викликали бурі оплесків та-сальви сміху. 22. грудня в на-вечеря смерті єл. п. Данили-шчука й Біласа відсвяткує в парохіяльній церкві панахиду-за душі обох Героїв. По пана-хиді в сальх УДК відбулася-святкова академія. Вступне-слово мав д-р Ю. Старосоль-ський, що в живих красках-зяснував присутнім хід процесу-та його закінчення — ескезу-цією. По рефераті були дек-лямації та виступи місцевого „Бояна“. — КЛК влаштував-внутрішні клубові шахові зма-гання. Першуню став друг-Лушпинський, дальші місця-заняли: З. Домазар, А. Копи-стянський, В. Дейчаківський.

А. Брухаль. Зацікавлення зма-ганнями було досить велике, а самі змагання виказали, що-КЛК диспонує дуже добрими-шаховими силами. Змагання-стояли на високому рівні. Та-кож заходом КЛК відбулися-змагання пінг-понг у двох гру-пах. До першої належали вже-заанасовані гравці, до другої-початкуючі. Змагання пінгпонг-зорганізовано також для по-друг. Першуню стала подру-ка Лушпинська, на другому мі-сці Корятівна. І в цій ділянці-КЛК має добрих гравців. Та-КЛК не обмежується лиш до-цих двох галузей спорту. Ко-паний м'яч є також у програмі-КЛК, хоч спортова площа вже-і снігом посилана, це грала-молода дружина. Виправді, за-цікавлення публіки на змаган-нях КЛК було досить мале, за-те на змаганнях „Сяну“ в Пе-ремишлі творили ярославці о-крема групу, що подивляла-гарну гру „Сяну“.

В українській гімназії по-став І. Курінь, молоді. Майже-щодня відбуваються сходни-роїв. На сходинах вичують-впоряд та виголошують різні-реферати на виховні теми. Ку-рінь поділений на чотири чо-ти (три мужеські й одна жі-ноча). Згаданий Курінь Моло-ді відсвяткував уже кілька-національних свят. В програму-праці Куреня входять також-різного роду курси, як шо-ферський, теренознавства, пе-реплетництва, українознавства-й ін. Опікуном Куреня є проф. А. Бабич, а поучником секре-тар гімназії Ор. Городицький.

ЮРІЙ КОСАЧ
ТРИНАДЦЯТА ЧОТА
ОПОВІДАННЯ

Юрій Косач, новий україн-ський письменник, старється-звертати до старої солов'яної-писарчиної та змалювати но-вого українця, що виріс у кри-тичні часи й може бути „кер-манцем бур і гроз“.

Збірка має 17 оповідань і передмову.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
„SVOBODA“
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ТРОШКИ ГУМОРУ

Большевицькі „МШВісти“ питають, як це може бути, щоб Сталін міг посварити ін-ші держави і занурити їх у-потокі крові, коли він, за зя-явами противбольшевицьких-газет, зовсім слабкий та не має-сили. „Чому такої штуки не-може втяти Гітлер, Мусоліні? Чому не міг її втяти Чеймбер-лін, Даладіє?“ — питають-вони. І додають: „Вистарчить, щоб Сталін махнув пальцем, як вони негайно, немов на ко-манду, кидаються в бій? Чо-му?“

Першуню, Гітлер і Мусо-ліні також потраплять цю-штуку. По друге, зробити-щось злого, знищити щось, далеко легше, як щось збуду-вати. Легше застрілити здо-рового чоловіка, ніж хворому-врятувати життя. Легше по-рити і знищити городень, ніж-упорядкувати його та засади-ти цвітами. Для упорядкову-ня городця потрібно досвідче-ного огородника. А для зни-щення вистарчить на хвили-відкрити фіртку і впустити-туди...Сталіна.

СИН УКРАЇНИ

Історична повість у трьох-частинях
З ІЛЮСТРАЦІЯМИ
І МАПОЮ

Ця повість з часів україн-ського лицарства-козачства опо-відає про Миколу, сина козаць-кого сотника Тараса Наливайка, його участь у поході козаків-проти Туреччини, його перебу-вання в неволі в турецькій-галері, та втечу з неволі. Чим-далі доводиться, як те-рої розбився на кораблі й вря-тувався на незнану землю, як-він дав собі там раду зпо-розуміти випадковість, як він-переживав нібух вулкана, бо-рорує з дианами зирями та-людьми, як він дістав поселе-ння на свій пустий острів і пе-решиня його в добре загоспо-даровану колонію, і як він-нарешті вернувся до Європи й-добився до рідної землі. Укра-їни.

ЦІНА \$1.25.
„SVOBODA“
81-83 Grand Street
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ЛЮБОРАДСЬКІ

не наголовок давньої, але ще зовсім не перестарілої повісті-відомого українського письменника

АНАТОЛЯ СВИДИНСЬКОГО

що, малює гарно й яскраво життя української священної сім'ї-на Поділлі в 60-тих роках минулого століття, коли це духовенство-переживало переломні часи.

Перед очима читача письменник розкриває малюнки старого,-простого побуту сільського духовенства, його близькі взаємини-з народом, а поруч цього малює, як перестарілі вже тоді форми-життя повільно розкладаються, а на їх місце виростають нові.

Перед читачем стоять як живі картини тодішнього родин-ного, суспільного, шкільного й буржаского побуту.

Є не одна з найкращих повістей українського письменства, один з тих творів, про котрі можна сказати, що хто їх не знає, той не знає української літератури.

ЦІНА ПРИМІРНИКА В ТВЕРДІЙ ОПРАВІ 1 ДОЛЯРА.

Замовлення слати до:

„SVOBODA“

81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ЖЕРТВИ КАТАСТРОФИ. Пасажири літака, розбитого коло Атланти, що уник-нули смерті. Брейді, направо, має зломану ногу, інші легко ранені.

МАЛПИ НА ПОСЛУГАХ БОТАНИКИ

В погоні за новими джерелами робочої сили людина запрягає в ярмо щораз більше диких звірів і використовує їх відповідно до своїх потреб. Її не вистачають уже звірати, освоєні від віків, тому сягає до первісної природи, яка від неспадкових часів мусить задоволювати людську захланність. Король сотворив людину — не зражає ані дикість, а полюхливості звірів, ані великий труд, щоб їх освоїти.

Треба признати, що часто вислід є просто неймовірний. Бо трудно повірити, щоб шпр. освоєні бобри будували таму на ріці в тому місці, яке для них вибрав чоловік. Або як не подивляти тресури диких хижаків, що не зважаючи на свою розбишачку і кровожадну натуру не пожирають дощич своїх ловів, тільки приносять її своєму панові.

У тропічних лісах.

В останніх часах читаємо про дуже цікаве освоєння малих, яких ужили до чаукково-ботанічних цілей.

Дослідник тропічних лісів, що досліджує ліси і півзасади, які виростають на височинних деревах — мусить перемогти багато труднощів. Ті рослини виступають у парних, підворотникових лісах у сотнях родів і покривають зовсім піні дерев та їх корони. Кожне дерево, це буйний, нестримний город, зложений пераз з кількадесяти родів рослин.

Незлегко досліджувати рослинисті, такого густого, високоніжного лісу. Також дуже трудно зібрати квіти й овочі самих дерев, бо вони серед безлічі інших зовсім закриті перед людським оком. Шойно (буває, що зломить це дерево) видає ботанікові до

рук ці таємниці. Та найчастіше треба по варварськи таки зарізати дерево, щоб докладно прослідити скриті в ньому чи на ньому таємниці.

Малині вчать ботаніки.

Знає про всі труднощі проф. Корнер, директор ботанічного городу в Сінгапурі, що довгі роки прожив у тих тропічних лісах.

Але він бачив також, що гіндуси дуже часто при зриванні овочів кокосової пальми послугуються малими. Певні пальми гладкий, а овочі знаходяться аж на вершці, під вінком листя. Дістається до них дуже тяжко. Тільки для мали не дрібничка. Вони скоро й легко вилазять на самий верхок і за кілька секунд бомбардують згори овочами. Чоловікові лишається тільки позбирати їх.

Проф. Корнер, постановив вчити мали до збирання овочів диких рослин. Він вибрав дві молоді малючки роду бобрік і почав їх тресувати. Спершу ці адепти ботаніки вчилися зривати кокосові горіхи, потім овочі інших дерев, а також і рослини з пнів.

Завдяки вродженій інтелектуальності малючки дуже скоро навчилися виконувати припущення. Дослідник брав їх з собою на наукові виправи. Як він сам не міг здобути якогось овочу, звичайно з вершки дерева, тоді вислав в піднебесну подорож своїх витрених помічників. Труд тресури виплатився сторицею. Малині приносили дослідникові багато зовсім невідомих рослин і овочів, яких досі не бачив жоден природник.

Працьовиті помічники.

Працьовитість „помічників“ була подиву гідна. Наприклад одна малпа обійшла за день 24 високі, кількадесятметрові дерева. При тому показалося, що рослини отруї малим зовсім не шкодять. Невідомо, від

чого це залежить. Можливо, що малині загартовані на ті отруї замолоду, або не реагують на них взагалі завдяки відмінній будові білка.

Відпорність мали на токсичні дії різних рослин поширює можливість співпраці між людиною і тими найбільш до неї зближеними сотворіннями. І так, можна б ужити мали до збирання овочів „манго“, пожиточної рослини, що дуже парить і тому при зборі її овочів робить людям багато клопоту.

Життя тих перших тресованих до ботаніки мали було дуже коротке. По недовгій праці вони захорували на легені та згинили. Але їх заслуга не зникла. Тому проф. Корнер, захоплений позитивним вислідом, приготував новий штаб мали-збирачів рослин. Завдяки їм недоступні підворотникові ліси будуть чимраз менше таємничі й невідомі для людини.

ПОЛЮВАННЯ НА КИТІВ

Хижацьке винищування китів в останніх десятиліттях довело до того, що ця величезна тварина, цей цар морських і океанських глибин, може в недалекому майбутньому зовсім зникнути. На це звернули пильну увагу уряди держав, де процвітає китовбивчий промисел, і видали міжнародний закон, що обмежує діяльність китовбивчих кораблів і суворо карає промисловців, що його не дотримуються. Закон цей вийшов ще в час, бо теперішні способи полювання на китів такі вдосконалені, що, колиб не ці законні обмеження, китів уже, може, давно не було б на землі. Досить сказати, що кожне китовбивче підприємство за 4-місячний час полювання, від липня до жовтня, встигає вбити до тисячі китів.

Ось для прикладу опис ро-

боти китоловної станції в заліви Касюте в південно-західній частині Австралії, вона віддалена яких 200 миль від людської оселі. Ця станція належить норвежцям. На станції є п'ять моторових човнів, озброєних гарматою, з якої вистрілюють гармати (стріли). Кожний човен має капітана (він стріляє) і по п'ять людей команди. Помітивши на поверхні води кита, що випливає з морських хвиль, щоб набрати повітря до легень, капітан вибирає приблизно те місце, де кит може показатися знову і спускає в той бік човен. Як тільки кит виплиде з води, в нього стріляють гарматою, що має на кінці вибуховий прилад, який умиє убиває кита. Тоді його підтягають за линава на станцію, а човен відпливає по нову добыч.

Кити звичайно плавають у трійку: самець, самка й молоде. Капітан намагається вбити передусім самця, бо тоді самець залишається на місці, чекаючи самця, що пропала. Кожного убиває самця, то самка з молодим умиє зникати. Китів молодих ніколи не б'ють.

На станції з китом розправляються за верт години: передусім здирають з нього вправно за п'ять хвилин шар верхнього товщу, потім залізними вилами розбирають цілий кістяк тварини й витягають внутрішній товщ, що зараз-таки висмажують і переливають до окремих слоїв. Коліссь виймають з пащі кита зуби, з яких виробляють т. зв. „китовий вус“, що йшов на виріб жіночих корсетів. Тепер, коли „китовий вус“, навчилися виробляти штучно, виймати китові зуби не випадає.

Найбільшим ворогом китовбивців є нещасні морські шакалі-рекіни. Вони цілими юрбами плавають довкола човна, кидаються на раненого або щойно забитого кита й деруть із нього м'ясо. Нерідко, замисль забитого кита, човни привозять на станцію тільки його обдертий кістяк.

Щоб квіти не зісохли, коли нема кому їх підливати.

Коли газдиня дому виїжджає на кілька днів з дому і не має кому полишити опіки над своїми вазонками з квітами, то нехай поступить у такий спосіб: Взяти цинкову балію і вложити до неї стільки кавальчиків цегли, скільки є вазонків у хаті. Опісля наливается води до балії стільки, щоб закрили цеглу, а на кожній цеглі ставиться вазон з квітом. Цегли пересипуть водою, а земля в вазонках буде набирати води з цегли, навіть коли позем води в балії значно обнижиться. Низька температура, (щоби лиш вода в балії не замерзла) цілком не зашкодить квітам.

СТАВІТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗА-

СОВІСТИ МОВЧАТЬ

МОСКВА. — Читаючи советську пресу, можна вичитати про все те, що сталося з Болгарією, але нема ні слова, як ці події треба розуміти. Видно, що наказано редакторам з уряду не висказувати щодо цього ніякої думки. Значить, що властиво ніхто не знає, що советський уряд про це офіційно думає, а звичайно він дуже посліпно висказує в таких випадках свої думки. А військові газети розписуються тепер про те, що воєнна ситуація змінилась, та що німецькі воєнні сили готові заважити на Балкані, а навіть в Африці.

УКРАЇНСЬКА БЕЗДІТНА та заможна родина прийме за свою Дітину від 5 до 10 літ, українського роду. Круглі сироти мають перенести. Ласкаві заголошення проситися слати на адресу: 46-9

ДІВЧИНА с/о SVOBODA P. O. Box 346, Jersey City, N. J.

ХРОНИЧ. НЕДУГИ КРОВІ, НЕРВІВ І ШКІРИ, жовтуха, нирок, мочевого міхура, загальне ослаблення, пухлякості, лікування. **ЛІЧЕННЯ ГЕМОРОЇДІВ НА БАЖАННЯ ХРАУ**. Поради Даром. Експериментальні і Бажання Крові \$2.50. ЛІЧИМО РОЗНІВНІ ЛІДИ ГОНІМАР ПРИСТУПНИЙ **Dr. BURTON DAVIS** 415 LEXINGTON AVENUE, Cor. 43rd St., Fourth Floor, NEW YORK CITY. ГОДИНИ ЛІЧЕННЯ: від 9 рані до 7:30 вечір. В четвер від 9 до 4. Нехай і світлом від 10 до 1.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ І ОКОЛИЦІ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, P.A. Tel. Market 1320 ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

СЦІЯ ПОХОРОН з цим прегарно устроєно, двома автом., караваном, обслуговуванням, вжиттям Похоронного Дому і т. д. \$295.00

Все, чого треба, з вишком одягу й належностей за церквою відправу в цвинтар. **S. KANAI KAIN** 433 State St., Perth Amboy, N. J.

МИРОН ЛИТВИН І СИН УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК Обслуга шпир і чесна Main Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-3347 Branch office (Phila): 969 SOUTH BROAD STREET, TRENTON, N. J. Phone: Trenton 8585

ІВАН БУНЬКО УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК заряджує похорони по ціні так низькій як \$150 Обслуга найкраща. **JOHN BUNKO** Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th St., NEW YORK CITY. Dignified funerals as low as \$150. Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК **ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В БРОК, БРОКЛІН, NEW YORK І ОКОЛИЦІ** 129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel.: Melrose 5-6677

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ СТАВИТЕ СИНВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЕТКУ ЦЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ. В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“

ЯК У НІМЕЧЧИНІ. Заряд вищої школи в Сег Гарборі, на Лонг Айленді, придумав спосіб дати ученикам і ученицям засмакувати життя в нацистичній Німеччині. Заряд зарядив, щоб одного дня учеників школи держати в нацистичному режимі. На світлі: дівчата школи мусять чистити сходи під строгою стороженою „нацистичної еліти“.

WHEN SHE LOST TOMMY'S TRAIL, TARZEELA BURST INTO TEARS. FEARS OF ALARM AND ANGRY FRUSTRATION.

MEANWHILE TARZAN CROPT UP BEHIND HER. SHE HAPPENED TO TURN. HER EYES BLAZED. UP SHE SPRANG, REACHING FOR HER BOW.

TO HER Frenzied mind the white GIANT WAS PART OF SOME MYSTERIOUS CONSPIRACY TO ROB HER OF TOMMY.

"AGAIN YOU INTERFERE," SHE SAID BITTERLY. "BEFORE, I SPARED YOU; THIS TIME I SHALL NOT!"

Загубивши сліди Тома, Тарзела так тим зажурилась, що вибухла в сльози. Це були сльози якоїсь люті, з приводу втрати. Тимчасом Тарзан тихцем слідував за нею. Та вона обернулась і зором скопила Тарзана. Миттю вона скочила на рівні ноги. Для її схильованої фантазії Тарзан був тайним спільником тих сил, що задіяли десь Тома і раз на все хотіли їй його відібрати. „Ти знов мені перешкоджаєш“, завважила вона гнівно до Тарзана. „Перший раз я тебе пощадила. Тепер я цього не зроблю“.